

Verslag FAR Masterclass 15 november 2017: "Wat weten we al over ...? Identificatie van en onderhandeling over controlebevindingen "

Breukelen, 15 november 2017

Rechtstreekse invloed van de auditor op de kwaliteit van de jaarrekening

FAR Masterclass over "Identificatie van en onderhandeling over controlebevindingen"

"Als we echt de toegevoegde waarde van een audit willen begrijpen moeten we begrijpen waar de auditor rechtstreeks invloed heeft op de kwaliteit van de jaarrekening."

-Professor Vanstraelen-

Deze FAR Masterclass gaf ons een blik in de "black box" van de auditor's invloed op de audit kwaliteit door het onderwerp van controleverschillen en onderhandeling daarover met de gecontroleerde. Hoe identificeren auditors controleverschillen en als ze dat doen, hoe bespreken ze deze verschillen dan met hun klanten? Wederom bood de Masterclass een platform voor wederzijdse kennisuitwisseling tussen praktijk en wetenschap. De vier belangrijkste conclusies waren:

- **De invloed van de auditor op de jaarrekeningen van klanten is niet onbelangrijk.**
- **De schakel tussen fouten/accounting problemen en uitkomsten/consequenties is het onderhandelingsproces tussen de auditor en de klant.**
- **Het onderhandelingsproces tussen de auditor en de klant wordt beïnvloed door contextuele factoren: externe omstandigheden, interpersoonlijke context en de kenmerken van beide partijen.**
- **De onderhandelingsstrategieën van zowel de auditor als de klant spelen een belangrijke rol tijdens het evaluatieproces van de controleverschillen.**

Wat is controlekwaliteit en hoe wordt deze beïnvloed? Deze vragen komen nog steeds terug in het auditveld. Het onderzoeksteam van professor Ann Vanstraelen en promovendus Ulrike Thürheimer (Universiteit Maastricht) probeert de "black box" te openen met betrekking tot invloeden op de auditkwaliteit, door zich te richten op de rechtstreekse invloed van de auditor op jaarrekeningen. Volgens hen is de identificatie van, en onderhandeling over auditbevindingen één van de belangrijkste manieren

waarop auditors de jaarrekeningkwaliteit rechtstreeks beïnvloeden. Tijdens deze interactieve Masterclass gaven professor Vanstraelen en promovendus Thürheimer ons inzage in wat al bekend is over dit onderwerp uit eerder onderzoek, en stimuleerden zij deelnemers om hun kennis en lessen uit de praktijk te delen.

“Auditkwaliteit gaat naar het hart van accountancy. Het is fundamenteel.”

-(Professor Vanstraelen)-

De Masterclass begon met professor Vanstraelen die het belang van het onderwerp onderstreepte. Controleverschillen lijken een relatief eenvoudig onderwerp te zijn. Wist u echter dat audit gerelateerde aanpassingen de pre-audit inkomsten en activa van de gecontroleerde verminderen met een bedrag dat de materialiteit overstijgt met een factor 2 tot 8 (Kinney & Martin, 1994)? Of dat aanpassingen in ongeveer 70% van de audits voorkomen en belangrijke gevolgen hebben voor de kwaliteit van de financiële rapportage (FRQ), zoals beter voorspelbare winstniveaus en betrouwbaarder resultaten (Lennox, Wu & Zhang, 2016)? De context benadrukt het belang en de toegevoegde waarde van het werk van een auditor. Nadat de context was uitgelegd, werd een peiling onder de deelnemers gehouden. Ze werden gevraagd om hun mening te geven over onderwerpen variërend van het soort controleprocedures waar fouten doorgaans in worden gedetecteerd, tot welke accounts de gedetecteerde fouten meestal betrekking op hebben. Een van de vragen die veel discussie opriep was de vraag of de deelnemers de jaarrekening als een gezamenlijk product van management en auditors beschouwen. In theorie is het management verantwoordelijk voor het opstellen van de jaarrekening en hun getrouwe weergave (ISA 210.6b (i)). Desondanks antwoordde vijftig procent van de deelnemers dat ze jaarrekeningen als een gezamenlijk product beschouwen. Een interessant antwoord omdat het de verschillende opvattingen van deelnemers toont over de invloed van de auditor op de jaarrekening.

Interessant feit: in Nederland hebben beursgenoteerde ondernemingen een controleverklaring nodig van een auditor, ongeacht of die verklaring goedkeurend is of niet. In de VS hebben beursgenoteerde ondernemingen echter een goedkeurende controleverklaring nodig. Daarom is het onderhandelingsproces tussen de klant en de auditor na het vinden van controle verschillen, aanzienlijk anders in de VS dan in Nederland.

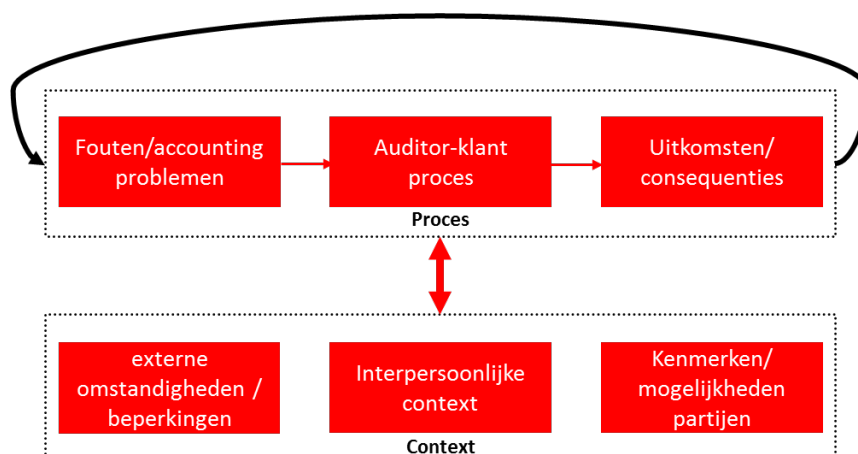
De schakel tussen fouten/accounting problemen en uitkomsten/consequenties is het onderhandelingsproces tussen de auditor en de klant. Dit proces is een continuüm, variërend van de verplichting van de klant om alle constatering aan te passen, tot het laten lopen door de auditor van al deze constatering, en alles daartussenin. Een deelnemer aan de Masterclass wijst erop dat het

onderhandelingsproces tussen de auditor en de klant de afgelopen jaren sterk is veranderd. De auditor werkte eerder samen met de CFO, terwijl hij / zij nu samenwerkt met de auditcommissie van een organisatie. De motivatie van de CFO wijkt sterk af van de motivatie van het auditcommissie. Dit veranderde de dynamiek aan de onderhandelingstafel. Een andere deelnemer voegt toe dat vroeger de niet-gecorrigeerde verschillen nooit werden gepubliceerd, maar dat ze nu kunnen worden behandeld als onderdeel van de essentiële controle bevindingen.

Na de pauze sprak Ulrike Thürheimer over het evaluatieproces van controleverschillen. De deelnemers werden gevraagd om onderling te bespreken 1) wat zij beschouwen als de belangrijkste factoren in het proces tussen auditor en klant met betrekking tot het bespreken van controleverschillen en 2) welke omstandigheden het onderhandelingsproces tussen auditor en klant beïnvloeden bij het bespreken van controle verschillen. Bij de eerste vraag noemden de deelnemers factoren zoals anciënniteit, machtsbalans, 'harde' versus 'minder-harde'-aanpassingen, type, belang en persoonlijke gevolgen van controleverschillen als de belangrijkste factoren in het proces tussen auditor en klant met betrekking tot de beoordeling van deze verschillen. Een van de deelnemers vertelde dat hij soms een meer ervaren partner vroeg om een vergadering bij te wonen als hij wist dat deze specifieke klant gevoelig was voor een dergelijke "machtsvertoning." Wat betreft de tweede vraag noemden de deelnemers aspecten zoals tijdsdruk, relatie met de klant, persoonlijkheid van de klant en van de auditor, geschiedenis 'zagen we dezelfde fout niet vorig jaar ook' en bonus structuren aan beide kanten - zowel die van de klant als de auditor.

Interessant feit: eerdere betrokkenheid bij de klant heeft een aanzienlijk negatief effect op de omvang van de voorgestelde auditaanpassingen (Hatfield, Jackson & Vandervelde, 2011).

Figuur 1: Evaluatie model controleverschillen

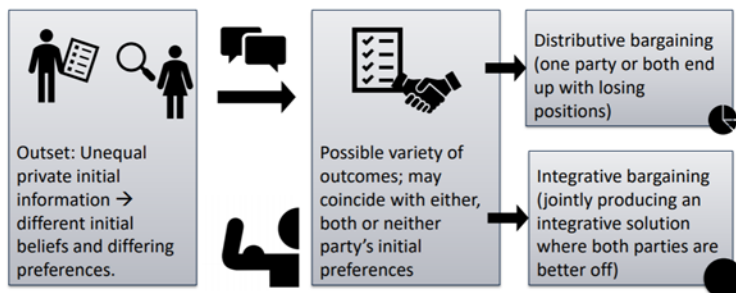
Bron: aangepast van Gibbins, Salterio & Webb (2001).

De resultaten van de brainstorm sessie werden gebruikt om de meningen van de deelnemers te vergelijken met die van het evaluatie model controleverschillen om de toepasbaarheid van het model te controleren (Gibbins, Salterio & Webb, 2001, zie figuur 1). Het evaluatiemodel controleverschillen categoriseert de variabelen die van invloed zijn op de beoordeling door de auditor van de controleverschillen in drie proces categorieën (fouten/accounting problemen, het auditor-klant proces en uitkomsten/consequenties) en drie contextuele categorieën (externe omstandigheden/beperkingen, interpersoonlijke context en de kenmerken/mogelijkheden van partijen). Voorgaande en toekomstige interacties beïnvloeden de relatie tussen deze twee verschillende variabele categorieën. De deelnemers benoemden veel van dezelfde variabelen als welke Gibbins, Salterio en Webb in hun model ook benoemen. Het was interessant om te zien hoe de meeste deelnemers zich in vergelijkbare situaties hadden bevonden, waardoor er al snel onderlinge herkenning was over welke variabelen moesten worden genoteerd. Bij de bespreking van de resultaten van de brainstorm sessie werd vooral het onderhandelingsproces van auditor-klant besproken. In 1991 waren Antle en Nalebuff de eersten die erop wezen dat het proces van auditor-klant een onderhandeling is. Het leek alsof elke deelnemer wel een verhaal te vertellen had over dit onderwerp. Eén deelnemer deelde: "Het is marchanderen. Loop ik het risico om een klant te verliezen? Zo ja, misschien zou het dan beter zijn om de middenweg te kiezen door een voetnoot toe te voegen." Onderzoek heeft aangetoond dat wanneer een auditor de mogelijkheid heeft voor een voetnoot, dit als een uitweg fungeert om controleverschillen te rechtvaardigen (Griffin, 2014).

Professor Vanstraelen koppelde het 'marchanderen' aan de aanwezige omstandigheden: *'In situaties van grote onzekerheid lijken auditors de discussie uit de weg te gaan.'* Het risico van het schrijven van voetnoten is dat de auditor erop rekent dat de gebruikers van het jaarverslag deze ook daadwerkelijk lezen. Druk heeft ook invloed op het onderhandelingsproces. Een studie van Koch en Salterio (2017) toonde aan dat auditors in een drukvrije context enigszins bescheiden zijn en hun macht zelfs kunnen onderschatten. Wanneer de druk van de klant stijgt, zal de auditor meer de behoefte hebben sneller het argument aan te gaan met de klant en voet bij stuk te houden. Vandaar dat de onderhandelingsstrategieën van zowel de auditor als de klant een belangrijke rol spelen tijdens het beoordelen van de controle verschillen (zie figuur 2). Er zijn verschillende onderhandelingsstrategieën - en zorgen over de belangen van de klant of die van de auditor beïnvloeden welke onderhandelingsstrategie wordt gekozen. Geïntegreerde onderhandelingen worden vaak afgedaan als een optie door zowel auditors als CFO's, terwijl vanuit het oogpunt van belanghebbenden deze onderhandelingsstrategie het meest gunstig is. Interessant is dat toen de deelnemers werd gevraagd wat

hun belangrijkste onderhandelingsstrategie is, de meeste voorstanders zijn van de geïntegreerde onderhandelingsstrategie.

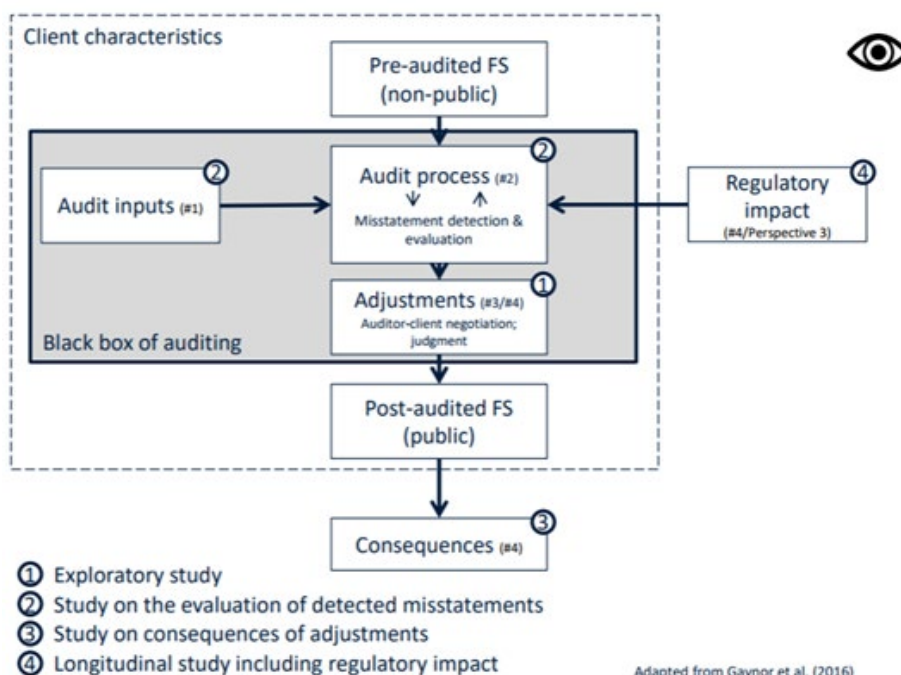
Figuur 2: Onderhandelings proces

Bron: Aangepast van Gibbins, Salterio & Webb (2001).

Aan het einde van de Masterclass presenteerde het onderzoeksteam de hoofdlijnen van het FAR-onderzoeksproject dat uit vier studies bestaat (zie figuur 3). De deelnemers werden door het onderzoeksteam uitgenodigd om feedback te geven en/of belangrijke variabelen toe te voegen. Hun uitnodiging geldt nog steeds, dus als je vragen hebt over of aanvullingen op het model, neem dan gerust contact op met Ann Vanstraelen (a.vanstraelen@maastrichtuniversity.nl) en/of Ulrike Thürheimer (u.thurheimer@maastrichtuniversity.nl).

Figuur 3: Hoofdlijnen FAR onderzoeksproject

Source: Adapted from Gaynor et al. (2016).

Referenties:

- Antle, R., & Nalebuff, B. (1991). Conservatism and auditor-client negotiations. *Journal of Accounting Research*, 31-54.
- Gaynor, L. M., Kelton, A. S., Merer, M. & Yohn. T. L. (2016). Understanding the relation between financial reporting quality and audit quality. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 35(4), 1-22.
- Griffin, J.B. (2014). The effects of uncertainty and disclosure on auditors' fair value materiality decisions. *Journal of Accounting Research*, 52(5), 1165-1193.
- Gibbins, Salterio & Webb (2001). Evidence About Auditor–Client Management Negotiation Concerning Client’s Financial Reporting. *Journal of Accounting Research*, 39(3), 535-563.
- Hatfield, R.C., Jackson, S.B., & Vandervelde, S.D. (2011). The effects of prior auditor involvement and client pressure on proposed audit adjustments. *Behavioral Research in Accounting*, 23(2), 117-130.
- Kinney Jr, W.R., & Martin, R.D. (1994). Does auditing reduce bias in financial reporting? A review of audit-related adjustment studies. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 13(1), 149.
- Koch, C., & Salterio, S.E. (2017). The Effects of Auditor Affinity for Client and Perceived Client Pressure on Auditor Proposed Adjustments. *The Accounting Review*.
- Lennox, C., Wu, X., & Zhang, T. (2016). The effect of audit adjustments on earnings quality: Evidence from China. *Journal of Accounting and Economics*, 61(2), 545-562.

Om meer over dit onderwerp te lezen, worden bovendien de volgende boeken/artikelen voorgesteld door het onderzoeksteam:

- Durney, M., Elder, R. J., & Glover, S. M. (2014). Field data on accounting error rates and audit sampling. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 33(2), 79–110.
- Malhotra, D & Bazerman, M. H. (2008). *Negotiation Genius: How to overcome obstacles and achieve brilliant results at the bargaining table and beyond*. Bantam Books.
- Messier, W. F. J., Eilifsen, A., & Austen, L. a. (2004). Auditor Detected Misstatements and the Effect of Information Technology. *International Journal of Auditing*, 8(3), 223–235.
- Salterio, S. (2012). Fifteen years in the trenches: auditor-client negotiations exposed and explored. *Accounting and Finance*, 52 (Suppl.), 233-286.

"We zouden meer aandacht moeten besteden aan de rol van onderhandelingen in het curriculum van onze Summer school. "

- deelnemer van één van de grote vier ondernemingen -